

vagy más külföldi pénzeszervezeteknek. — Bárki vegye kezébe az 1909. évi Pénzügyi Compass-t, erről rövid félóra alatt meggyőződhetik.

Az ősrégi, szolid, százados tradíciók tisztességén és becsületes hagyományain alapuló kereskedői- és bank-cégek, sajnos igen kevesen, de ami örvedetes jelentőség, — keresztény kézben vannak. Azonban ezek épen azért, mert kevesen vannak, a tisztesség, becsületesség és szoliditás jellegét egész kereskedelmünkre és pénzügyünkre nem képesek rányomni.

Mindezen okoknál fogva igen természetes, hogy a dualisztikus szervezetben vergődő Magyarország jóllehet mindig tágitani igyekszik a dualisztikus kapcsolatok miatt a nyugtalanság, civódás és heves érdeklődés napirenden van, de az is bizonyos, hogy épen gyengésségeinknél fogva, a harcban mindig mi kapjuk a súlyosabb sebeket.

Ennélfogva nálunk égető szükség van egy nagy, erős és egységes politikai pártra, amely minden jogos és igazságos küzdelemben, az egész nemzet nevében harcolhat. Ezt a nagy és erős pártot csupán csak a koalált pártok további szoros összehangolása alkothatja.

Fuzióról nem is beszélhetünk! Ezt a Tisza Kálmán-fele szörnyeteget egyszer már látta a nemzet s annak rosszását annyira megutálta, hogy egy másodiktól irtózni fog. A fuzió mindég az elvek feladásával jár, tehát a néppártiak, negyvennyolcas függetlenségek és hatvanhetesek, a kiknek mind szoros körülr

programmjuk van, kénytelenek lennének régóta birdetett elveiket félretenni, a mulat megtagadni és olyan program részeket fogadni el, a melyet eddig a végletekig elleneztek. Ha ez megtörténék, akkor minden párt néma megadással kell töltsen azt a vádat, hogy programját sohasem vette komolyan, hogy az ő programja keresztülvihetetlen, vagyis a nemzetet ámitotta.

Nincs más mód hátra tehát, mint az, hogy az ellentétes pártok lépjenek szövettségbe. Ez már megtörtént akkor, a midőn a koalíciót megteremtették. Azon kell lenni, hogy ez tovább is fenmaradjon, mert örvedetesen tapasztaljuk, hogy így is lehet nyugot, szépet és jót alkotni, csak kerülni kell az izgalmakat, az egyéni érdekek előnyomulását, a túlságos érzékenységet. A nagy nemzeti előrelépés érdekében a következő munkáját ne akasszuk meg a nálunk szokásos szóharcokkal, hanem segítsük elő becsületes és egyetértő munkálkodással, a mit a koalícióban el is fogunk érni.

Valláserkölcs az állami iskolákban.

Valahányszor mi katolikusok lapjainkban elpanaszoljuk a más felekezetektől ért üldöztesünket, mindannyiszor ezer meg ezer penna szuronyerő támad nekünk, mint „felekezeti igazgatóknak“ hogy elfojtsák bennünk a panaszt. Szomorú időkét élünk, Szent István országában nekünk katolikusoknak csak tűrni szabad mindent szó nélkül, de hangosan jajgatni tilos, ennyire a nyakunkra nőttek azok a firkászok, a kiket mi ezeltől ötven évvel emancipáltunk.

Erre az évre datálódik egymásután a Bar-

kóczy, Ne temere, Göresöni, Koczurek-ügy, a melyek a legmesszebbmenőleg bizonyosságul szolgálta arra nézve, hogy nekünk mennyire nem szabad igazunkat keresni. Tekintsük mindjárt a legutóbbi esetet a Koczurek-ügyet, itten a legvilágosabban kitűnt, hogy mi történik akkor, ha mi védelmünkbe veszünk egy alapjában véve ártatlanul elítélt katolikus papot, a szint vallott katolikus lapokat kivéve egy sem akadt Magyarországon, a ki nem rugót volna egyet rajtuk azért, hogy miért mertünk védeni egy embert, a ki szívünkhez legközelebb áll, egy katolikus papot, — elneveztek felekezeti türelmetlenkedőknek, helyzetfelforgatóknak, s a mikor Husz Ábrahámot akasztották, az összes lapok a katolikus lapok kivételével, ártatlannak írtak egy rablogyilkost, csak hogy a folt a bíróságon száradjon, és ne azon a fajon, a melyből Husz származott.

Igy vagyunk akkor is, ha meg merjük írni, hogy az állami iskolákban szent hitünk veszélyeztetve van, ezért, hogy ne essünk minduntalan az ellenséges firkászok tollhegyére, rendesen csak nyögünk egyet, ha itt is, ott is hallunk egy-egy konkrét esetet az állami iskolákban előforduló támadatásunkról, a más vallású tanárok „mintaszerű türelme jóvoltából. Ha panaszkodni merünk, mindig csak mi vagyunk a hibásak, ehhez már szinte hozzászoktunk, de egyuttal hozzászoktunk ahhoz is, hogy panaszaink orvoslást nem nyernek.

Tehát a cikk címében foglalt témáról konkrét adatok segítségével is felesleges eikkezni, veszélyes feliratózni, mi marad más hátra, mint azt a szerencsétlen tanuló vagy hallgatót, akit a sors az állami iskolába kerget, hogy vagy az állami iskolába beengedett hitoktató alaposan kioktassa valóban öntudatos katolikusává, hogy a tanárok részéről, no még a tanulók és a hallgatók jeles osztályozatra sóvárgók részéről értékes viceket ügyes mesterfogással kifelhassza, különben megbieszklik és uszik a veszedelmes árral, mely a vallástalanság örvényébe visz.

„Zöldfa“ vendéglőt pedig saját pénzén vette volt 1758-ban, saját pénzén építette újra, saját pénzén tartotta fenn és saját pénzén gyarapította a körülette lévő négy bolt megvásárlása által.

„Tehát mindenkinek segédleme nélkül saját költségéből s jövedelem forrásából építve ama házat, igazságtalanság volna tőle úgy megfosztatni, hogy egy szobához se legyen joga.

„2. A közönség jogát azon szobához mutatja az, hogy mióta az épület áll, azt a szobát mindig a közönség gyűlése helyéül, archivál használta, soha bérlé nem adta. Amit tehát mindig teljes joggal mint sajátját birt, attól jogtalanság volna megfosztatnia.

„3. Tévesen történik hivatkozás arra, mintha a közönség 1858-ban június 17-en és október 5-en az egész épületet jegyzőkönyvileg felajánlotta volna az elemi iskola helységéül; mert bár az igazságtalan eljárás miatt azon jegyzőkönyv birtokától megfosztattunk, még mindnyájan jól emlékszünk, hogy mi azon ígéretet csak oly feltétel alatt tettük, ha közönségünket erős szakszaksz és igazságtalanul beolvasztják a városba, mint ez az említett jegyzőkönyvnek a felséges kir. főkörmányszéknek 1862. évi október 22—20726. t. 304. szám alatt kelt idézetéből kitűnik, mely így szól: „Was die Zukunft anbelangt, so wünschen wir, damit bei dem Umstande, als die Vereinigung der Festung-Gemeinde ohnehin in Verhandlung steht, und demnachst zu Stande gebracht wird, daher das

Festungsrichteramt seine Function einstellen wird.“

Már pedig sem közönségünk nincs a városba beolvasztva, sem a várbeli bírói hivatal nincs megszüntetve; tehát a feltétel hála Istennek nem teljesítetvén, akkori ígéretünk sem kötelez minket.

„c) Harmadik feltételünk az, hogy a városi közönség tartozzék minket ezen áldozatunkért a szállásbér $\frac{3}{4}$ részével kárpótolni. Ennek jogosságát könnyű belátni; mert hisz az iskolás gyerekek $\frac{19}{20}$ -ad része legalább városi, tehát illő, hogy ők hordozzák a nagyobb terhet; mert továbbá a laptalan azon ok, melyből a város e teher alól fel van mentve, hisz az egész világ tudja, hogy Károlyfehérvárt a népi iskolákat a vallásfelekezetek tartják, az allodialis cassa pedig azokra semmit sem költ. Azért fájó érzéssel vettük, hogy a felséges kir. kormányzék a város terhére is ránk róttá s arra kötelez, hogy ezután csak mi lássuk el az elemi iskolát lakással. Ez nem egyéb, mint a gyengébbet a erősebb szolgájjá vá, a do fizet ő jévé tenni s ebbe nem lehet soha beleegyezniünk, azért megváltoztatásért eszedünk. E három feltétel alatt tehát átengedjük az elemi iskola számára leányiskola házuknak három szobáját úgy a mint van.

„d) Negyedik feltételünk az, minthogy ez iskolaház kezdetben is német és kath. iskola számára volt építve, ha valamikor a községnek szüksége lesz a német iskola visszaállítására,

legyen joga a házat annak használatára visszavenni.

„e) Ötödik feltételünk, hogy míg a normális iskola az épületet használja, rajta semmit se változtatson senki a közönség tudta és beleegyezése nélkül, hanem minden abban az állapotban maradjon a mint most van. Ami pedig f) az időt illeti, hogy t. i. mikor adják át azon három szobát az elemi iskola használatára, az ezen feltételeink teljesítésétől függ.

„Meltóztatott 2.) megkérdezni a legalázatosabban alatt irt közönséget, hogy az évenkénti házbért mitől fogva kezdette fizetni és mennyit fizetett be? Mire nézve az adóhivatalnak 1860-ik augusztus 22-iki nyugtái szerint alázattal feleljük, hogy évenkénti változó összegben fizetjük s eddigi áldozatunk 708 frt. 75 kr. o. é-re megy, mi elég sok ily kisdés és szegény közönségnek, melynek semmi egyéb jövedelme a Zöldfánál nincs, melynek polgárai kevesen vannak és szegények. Mert nem hisszük, hogy volna a világon egy is, mely ily kevés erővel rendelkezvén, akkora pénzáldozatra kényszerítetnének.

„Arról vádolja ugyan a volt a N. M. udvari korlátnokság közönségünket, hogy nevelési célokra kevesebbet áldozna, mint azelőtt. Azonban bátrak vagyunk azt állítani, hogy ez nem úgy van, mert mikor tanítónk volt, annak tartása 236 frtba került ugyan, de ez nem osztrák forint volt, hanem német forint, ámdé most elemi iskolai célokra a tanítóknak fizetünk 157 frt 50 krt, papéznit 10 frtot, szállásbért 47 frt 25 krt, egyszer adtunk 200 frtot stb. stb. Ez

A hitoktató segítségével siethet még a családtag is, a kinek módjában volt a katolikus tudományt gyakorlati szempontból is megszerezni. Jaj azonban ott, ahol a hitoktató vagy hittanár nem figyelmes a tanulók valláserkölcseire és a család is lanyha. Ha szent hitünk kedves és drága kincs elöttünk, ez lenne az első teendő, hogy a valláserkölcset figyelemmel tartjuk az állami iskolákban, képezdékben, sőt még az egyetemeken is. A kité az élet tanítani állított, vegye ki a részét e téren.

Simon Károly,
gyári munkás.

Álljunk meg egy kissé!

Minap egy gör. kel. pappal utaztam, aki egy „nemzeti bank megalapítása” ügyében gyűlésre ment.

E bank megalapításáról lapokban eleget olvastunk. Szídtam én is, más is. Hogy miért? Azt nem írom ide. Mostantól nem szídom.

Nem, mert az általuk alapítandó bank hivatása nemes, mondhatnám követésre méltó.

Az alapítandó bank célja a tiszta jövedelemből támogatni a felekezeti iskolákat. Mily szép cél, mily nemes hivatás. Valjon mi mértük ezt? Dehogy! Messze állunk ettől. Kéves az ügybuzgóság, kevés a lelkesedés! Nem úgy gondolkodnak a románok és szászok. Mindkét nemzetiség eddig is, de ezután még inkább áldoz iskoláira. Igen, mert megelégszenek a a tőke 4%-val, a többi iskoláira fordítják.

Nálunk? A mi takarékpénztáraink? Hisz nekünk nincsenek, — de vannak pénztézetek, melyek a nagyobb % osztozkodásánál derült arcot vágnak, de jótékonyaságra nem gondolnak.

És mi katolikusok, mit csinálunk?

Betessük pénzeinket nemzeti és más bankokba, hogy kath. pénzeinkkel támogassuk, nagyobbítsuk a % összegeket a nemzeti iskolák segélyezésére, vagy segítünk azoknak, kik a nagy % osztozkodásnál „reba-

chot” csinálnak. Igen, mert mi katolikusok ilyenek vagyunk.

Nem így a románság. Nemzeti bankot létesít. Minden pap, tanító, egyház 100 koronás részvényt vált — befizeti és kezdődik a munka, az élet. Kárral, melyik bank dolgozott kárral? Mi nem követhetők-e őket ebben?

Nem lehetne minálunk Erdélyben is ezt megkezdeni?

Mennyi gyűlne össze, ha minden pap és tanító és minden hitközség csak 100—100 kor. részvényt jegyezne?

Mily forgalmat produkálhatnánk mi itt Erdélyben?

Oh álljunk meg egy kissé és gondolkodjunk. Pénzeink szász, oláh- és zsidóbanknak hoz kamatot, nekünk is, de nem volna-e jobb, ha a többlet is a miénk volna?

(:)

Levél a szerkesztőhöz.*)

Főtisztelendő Szerkesztő úr!

„A kath. sajtó támogatás korszakát éljük,“ legalább annak nevezte el a nemrég megindult sajtó-mozgalmat egy jóra való publicista. S így ne vegye rossz néven, ha a kath. sajtó támogatás egy speciális kinövéséről, ferdeségéről, vagy ha jobban determinálhatom, elhanyagolásáról akarok referálni. Fáj ez a kinövés, e ferdeség és elhanyagolás és így szóvá kell tennem.

Erdélynek egyik kis városában az „Uj Lap” megindulásának első percétől eleinte 100, majd 60, azután 30 és 40 példányban járt.

Járt ez év első napjáig. Megjelenése sok-sok üdvös dolgot provokált e kis katolikus szigeten. A nép, az addig meglehetősen hithi-

*) A katolikus sajtó ügybuzgó tagjától kaptuk az alábbi levelet, melynek elolvasása után kérdezzük, hát tulajdonképpen ki is rendelkezik a fölött a n a g y s á g o s egyházi fölött?? Szerk.

tében ezt mondván: „Önként értetődik, hogy az átadással a várbeli közösség által fizetett 1/4 szállásbértovábbifizetésének indoka megszűnend, valamint szintén az is, hogy a kérdéses iskolai telek épületezentul is, mint a várbeli közösségnek sajátjastb.” Ha tehát a ház a közösségé, jövedelmének is a közösségének kell lennie.

„Azonkívül a közösség mióta az iskolát az épületből elvitték, folytonosan fizette az elemi iskolának szálláspénzét, hogyan kellene tehát e háznak eddigi jövedelmét is odaadnia? Hisz ez annyi volna, mint ugyanazon terhet kétszer róni le. Hozzájárul még, hogy a leányiskola a várban megszüntetett, ámbar mi áldoztunk rá, hogy gyermekeink közel érjék, gyenge leánykainknak most a városba messze kell a károlyfehérvári világszerte ismert térdig érő sáros utcákon iskolába kinlődni. Kényelminktől megfosztva, gyermekeink egészsége veszélyeztetve, még vagyonunktól is megfosztassunk-e? S hát mi joggal követelhetné az elemi iskolai-alap e ház jövedelmét? Hisz e ház soha sem volt az elemi iskolai-alap tulajdona, közösségünk az elemi iskolai-alappal soha sem volt alkuban, vele contractust soha sem kötött. Atyáink szegénységük dacára is gondoskodtak volt azon alap minden segedelme nélkül, az egyszerű polgárok szükségének megfelelő iskoláról. Csak egy tanító s az is német tanító tartására kötelezték volt magukat, nem másnak, hanem maguknak.

deg nép, a szociáldemokrácia felé hajló munkásnép kezdett komolyan gondolkodni s lassacskán — ez az „Uj Lap” érdeme — gyökerestől megváltozott a gondolkodási módja, erzulete, szivdobbanása. Várva-várták az „Uj Lapot”, mert mint mondták: „a kicsi lap az igaz lap.” És ime újtól egy kis cédulán hírv adják: „hogy hát ez entul tessék e lapot postán megrendelni.” Mintha annak a szegény embernek mindegy: 1 kor. 20 fillér, vagy 60 fillért fizetni. És tettek ezt azért, mert a nagyságos egyházának, — kinek mellesleg szólva 600 kor. évi fizetése van, a harangozásból évenként 100 kor. jut, stola újból 100 kor., szabad lakása és faja van — nem tetszett az „Uj Lapot” kihirdani.

És kérem ftdő úr, képzelje el, senki se volt a városban, aki mint előjáró a sekrestyész ezen eljárása ellen tiltakozott volna, pedig megtehette volna, mert a sekrestyésznek a multban ki kellett hordania a lapot, ezért emelték a fizetését és rendezték azt. De most ez így járja nálunk! Így se jó lapunk, se keresztény sajtónk nincsen, hanem kénytelenek vagyunk újra „Friss és Kis Ujságot” olvasni. Így pártolják a kath. sajtót a kath. egyházi férfiak. Hát ez nem séjtő eljárás s így kath. életet fentartani nem lehet!

Elmondtam, mert fájt ez a dolog. Mely tisztelettel sokak nevében

Iővonalon utazó vasuti.

Lollok bácsi Erdélyben.

Bizonyára az egész egyházmegyében örömet fog kelteni az a hír, hogy Lollok József lazarista atya, a 85 éves, gyémántmisés misszionárius, decemberi súlyosabb természetű betegségéből teljesen felépülve, e hó 19-én városunkba érkezett, hogy tapasztalatokban gazdag lelkének jótéteményeibe részesítse kispapjainkat.

Püspök atyánk kérésére ugyanis örömmel

pedig annál csak többre megy. Nagyobb terhet el nem vállalhatunk, mert jövedelmünk bizonytalan, mert magán és községi épületeink reversális mellett vannak emelve, melynél fogva a várparancsnokságnak joga van, ha a szükség kívánja, saját költségünkön lerontatni; mert tehát saját birtokunkkal is más rendelkezik s mert végre az iskolán kívül más közterheink is vannak.

„E közösségnek elég egy egyosztályú nép-tanoda, nagyobbra nem vállalkozhatik, mert az tehetségét felmulja.

„Végre 3!) teljesen meglepett minket a felséges kir. kormányzéknek 1866-ki jún. 16-án 16801. t. 245. sz. alatt kelt és a mostani júl. 29-én 16474. t. 210. sz. alatt ismételt azon rendelete, hogy községek azon pénzről, melyet a kérdésben forgó leányiskola épület után azóta, hogy abban a leányiskola 1858-ban megszűnt, a lakóktól bevett, mint a normális iskolai alapot illető pénzről további intézkedés végett okadatolt kimutatást terjessen fel. Ez egészen sérti jogunkat s közösségünket megfosztja birtoktól. Mert hisz kié tulajdonképpen azon épület? Azt atyáink sajátjokból szereztek, mint jegyzőkönyveink s eredeti okmányaink mutatják, soha másnak nem adták, s ha elígérni is voltak kénytelenek, oly feltétel alatt ígérték el, mely teljesítve nincs. Már pedig, ha minden birtok azé, aki szerezte, nem foghatjuk fel, hogyan lehetne e házat tőlünk előreszakolni. Továbbá birtokjogunk e házhoz a volt nagyméltóságú udvari korlátok is elismerte 1866-ban jún. 28-án 2801. sz. alatti rende-

Mikor az elemi iskolát itt felállítván, a miénket megszüntették, senkinek sem volt joga saját birtoktól minket megfosztani és senki sem is háborgatott bennünket. Mi joggal illetné tehát e ház jövedelme a norm. iskolai-alapot? Különbön erre nézve is tiszteletünket akarván a fels. kir. főkörmányszék nyilvánítani, szívesen felterjesszük a % alatt 10. és % jegy alatt 13 összezesomagolt nyugták által okadatolt, s % jegy alatt legalázatosabban ide mellékelt kimutatást, melyből méltóztatni fog megérteni, hogy mi ama házunkból 1859-ik júl. 1-től 1867. december 31-ig bevettünk 976 frt. 52 krt. o. é. és arra a házunkra kiadtunk 1407 frt. 84 krt. o. é., mit úgy hisszük nem fog irigyelni tőlünk senki.

„Ezeket megfontolva legalázatosabban esedezünk méltóztassék a fels. kir. főkörmányszék a leányiskola házaról a fenn kifejtett pontok szerint intézkedni, a terhes szálláspénz fizetésétől minket felmenteni s a ház eddigi jövedelmének a normalis iskolai-alapot illető, s mint kimutattuk alaptalan követelésétől annyival is inkább visszalépni, minthogy a fels. kir. főkörmányszék magasztos tiszta a birtokjog védelme. Mellékleteinket visszakérve öröklünk fölséges kir. főkörmányszéknek legalázatosabb szolgálai, a károlyfehérvári várbeli ügynevezett német közösség nevében. Károlyfehérvárt, 1867. december hóban. Weber József s. k., h. várbíró. Carl Rothe s. k., Wortmann.“

Az elég érlelyes bangzású, kissé fondorlatos fellebezés felment a főkörmányszékhez, mire az

vállalkozott a távollevő spiritualisnak részben való helyettesítésére, a minnek a leviták már előre örvendek.

Hozta Isten a nagyműveltségű és fáradságtalan lelkiatyát, hogy lelki bajainkban felkereshessük s gazdag tapasztalatainak kincsesházából mi is merithessünk.

H I R E K.

— **Társulatunk választmányi gyűlése.** Az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat választmányja január hó 29-én, pénteken délután 5 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében a közgyűlés előkészítése és az évi számadások előzetes megvizsgálása céljából gyűlést tart, melyre a választmány tagjait ez úton tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk e hó 16-án délelőtt, Kolozsvárról, hol az Igazgatótanács gyűlésén elnökölt, székhelyére szerencsésen visszaérkezett s mielőtt palotájába hajtatott volna, előbb a gimnáziumot és finevelőintézetet tekintette meg.

Hohenlohe hercegné, püspök urunk nővére, a kegyelmes ur és édes anyja látogatása céljából, e hó 19-én városunkba érkezett. Rövid itt tartózkodás után, fiának látogatására Nagyszombatba megy, hogy ott néhány hetet eltöltsön.

— **Papszentelés.** Püspök úr öngagyelműsége, Lestyan József alszerepapot és Szűcs Albert végzett teológust, a kik a felszentelésükhöz megkívántató életkorukat most érték el, folyó hó 26-án fogja áldozópapokká felszentelni a püspöki kápolnában.

— **Esik az eső és a hó.** Gyulafehérvárt és vidékén e hó 15. 18-ig, mindennap esett az eső és hó. Az időjárás enyhe, nedves és szá-

iskolaöngy kevés időre nyugalomra tért, de felébredt a harcias szellem a várközség területén, miért is a háboruskodást most más tere vették át és pedig a piac-vásártérre.

Ismeretes várközségünk története III-ik fejezetéből már, hogy az 1818 ki évben kelt királyi döntvény alapján, a városi tanács a várban vámot nem szedhetett.

Még a hatvanas években azon téren, mely a „nagykaszánya” előtt terül el s 1897-ig sokkal terjedelmesebb volt, mint manapság, valamint a „Jerichó épület” és a volt „Pénzverde” között „volt” térségen hetivásárokat tartottak, melyeket úgy az idevalók, főkép a gyümölcsárús asszonyok (akkor még kófiáknak neveztek), mint a falusi nép is igen szívesen vettek igénybe, mennyiben itt nem kellett piacvámot fizetniök, a falusi házalók pedig egymásnak adták kezébe a várban levő házak kapukilincseit.

A vámszedők, nem ismervén a várközség ősrégi jogait, a hatvanas évek elején megpróbálták a vámszedést a várban hébe-korban, s akadtak is egyesek a jámbor falusi nép sorából, kik fizettek, mások pedig, főkép az akkori gyümölcsárúsok, jobban ismervén, az 1818-ki királyi döntvény szövegét; megszokott szelidséggel elutasították a vámjegyekkel kínálókat.

De minthogy ezáltal folyóiditve érezték magukat a városi vámosok, rávalóadtak a városi tanácshoz, hogy eszen „szabad” vásárt szüntettesse be.

A városi tanács meg is kísérlette csakugyan

ros; nem csoda tehát, ha a vörheny itt-ott szörványosan meg mindég elefordul.

— **Tavozó katonatiszt.** Kozmutza Kornél csász. és kir. utászfőhadnagyot, szolgálattételre a közös hadügyministeriumba hívták be, s már e héten új állomását elfoglalja. E jeles tiszt tavozását sajnáljuk, mert udvarias megjelenése és művelt modora mindenki előtt rokonszenves volt, de ezeken kívül azért is, mert az Alsófehérmegyei Régészeti Egyletnek, az apulomi régiségek megmentése és felkutatásában, mindég igen nagy segítségére volt. Új állomására is rokonszenvünk kíséri.

— **Egy világi úr** levelében megemlékezve a messzinai földrengésről, így folytatja: „Én azal vizsgálatom magam, hogy mivel a pusztulás karácsonvi ünnepekhez közel történt, az elpusztultak között sokan lehettek a kegyelem állapotában. Nagyon meghatott az érsek életben maradása, ez igazán az Oltárszentesség esodája.” Mily mélyen járó lelket árulnak el e sorok!!

— **Bányaszerencsétlenség.** A bányaszerencsétlenség krónikája, mintha nem akarna kifogyni. Ajka-Csingervölgyön van egy bécsi köszénbányatársaság telepe, amelyen e hó 15-én reggel nyolc órakor bányatűz támadt. A szerencsétlenségről legelőször érkezett hivatalos táviratok meglehetősen zűrzavarosan adták elő a történeteket. Most azonban már módunkban van tiszta képet adni a borzalmas szerencsétlenségek. A vizsgálat természetesen megindult s rövidesen kiderítette, hogy a borzalmas szerencsétlenséget a villamos vezetékben esett hiba okozta. A szerencsétlenség alkalmával a bányában kétszáz munkás dolgozott, kik közül 130-nak sikerült kimenekülnie. A bennreket 70 muokás közül 40 halottat és 14 sebesültet hoztak fel színre. A főszolgabíró jelentése szerint a többiek megmentéséről alig lehet szó, mert azokat is eivesztetteknek tartják Koller Sándor, a vármegye alispánja ma ismét Ajkára utazott, hogy a mentési munkálatoknál személyesen felügyeljen. Együttal a szerencsétlenség által sujtottak családjai részére a legszükségesebb élelmickek beszerzésére a vármegye pénztárából 1000 ko-

a vámosok kérését érvényre juttatni, mely célból az 1868-ki aug. 27-én 887. sz. alatt a rendőrség lépéseket tett a várbírósnál a vámosok érdekében; de darázs-fészekbe nyult, mert a rá következő szept. 8-án a várközség részéről a következő átirat ment a rendőrfőkapitányságnak: „34. sz. Tekintetes Főkapitányság!”

Folyó év augusztus 27-ik 887. kap. 1868 ban szám alatt hozzá, mint a gyulafehérvári (már nem írták Károlyfehérvárt) erősség polgári közönségének főbírájához (főbíró! — kis nagyzás vala) a következő jelentést s illetőleg felhívást méltóztatott intézni: „

„Jelenti a városi tek. főkapitányság, mely szerint Jüda Jónás, mint a nevezett város piacának haszonbérloje, panaszt emelt, hogy erősségünk közpiacára megvámolatlan árucikkek hoztatnak, s ebből kifolyólag neki, mint a városi piac haszonbérlojének naponként kár tétetik; holott a város nem volna „külön elszakított terület”.

„Ezen főkapitányi közlést amennyiben tisztelettel vettem, ép annyira az egészét mint a városi piac haszonbérlojének alap- és jog nélküli panaszt ezennel megfajthetlennék tartván; azt visszautasítom. — Visszautasítom, mert vagy volt joga a városi tanácsnak saját városi piacával saját erősségi piacunk vámolatását kiadni, vagy nem.”

„Ha nem volt joga kiadni, akkor a Gyulafehérvár sz. kir. városi tanácsa bizonyosan vári közönségünk mindig — a város piactól — füg-

ronat magával vitt, amely összeget a vármegye első segélyképp megszavazott. A halottakat közszemlére tettek ki, azonban rájuk ismerni majdnem lehetetlen, mert valamennyi halott a fölismertetlenség összegezt. A mentési munkálatoknál megjelentek a járási körorvos és bányorvos, akik nagy szorgalommal és önfeláldozással teljesítették hivatásukat. Megeszerzte mely megdöbbenést keltett a szerencsétlenség és nagyobb gyűjtes indult meg a szerencsétlenség áldozatai hatramaradottaink javára. Így szó van arról, hogy nem lehetne e felhasználni azokat az összegeket is e célra, amelyek a messzinai földrengés által sujtottak javára gyűltek egybe?

— **Halálozás.** Pataki Ágoston csász. és kir. szertüzerégi főnök, életének 49-ik évében, folyó hó 16-án meghalt. Temetése 18-án volt. A vallásos lelkületű, daliás katonatiszt halálát, özvegyen kívül nagy kiterjedésű rokonság és a helyőrségi tisztikar gyászolja. Leleket az engesztelő szent mise áldozat 19-én 1/8 órakor volt a székesegyházban.

— **Az árvaszék államosítása.** A megyei és városi árvaszékek államosításának ügyével a legkomolyabban foglalkoznak a belügyminisztériumban. Sőt már valamennyire kész is az új törvénytervezet, mely az árvaszéket a vármegyék és városok kezelése alól kivészi. Az új törvényjavaslat megszünteti a hagyatéki bíróságokat és azok helyébe az árvaszékek összesítve új hivatalt szervez. Hir szerint a javaslat az ülésszak folyamán tárgyalásra kerül s így egy év leforgása alatt az árvaszék mindenütt az állam kezelésébe megy át.

— **Londoni delnök új mulatsága.** A londoni felső tízezer furcsa mulatságot eszelt ki magának, miután már minden szórakozást kimerített. Most az a divat, hogy a hölgyek „drawing cooking”-ra hívják meg egymást, természetesen a konyhába. Oly hölgyek, akik eddig még alig láttak konyhát, de a konyhaművészet titkaival semmiesetre sem voltak tisztában, mostanában előkelő barátnőiket konyha-zsurokra hívják meg s e zsurokon azután együtt készítik

getlen piacát nem is adta Jüda Jónásnak vámolhatási tarifa alá, s így Jüda Jónás mint egyedül a város piacának vámosa jogtalanul panaszokodik.

„Ha pedig a Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának joga volt vári örök idöktől fogva, mind gyakorlatban, s mind a két városi és vári közönségünket szabályozó országos törvények alapján független piacát a városi piac vámolásával összeolvasztani s azt a vári polgári közönség beleegyezése nélkül Jüda Jónásnak a megnevezett községi allodiumot kiadni: hol vannak erre jogai? Avagy nemzetünk történelmi múltja és jogaihoz megtörhetetlenül tartva magát, most, midőn ennek jogos alapján visszanyerte hazánk szabadságát, s annak területén minden egyes község és személy örvend a törvényes szabadságnak, egyedül vári közönségünk fosztottat volna-e meg történelmi múltja és lételetől fogva örökölt és élvezett jogától?”

„Mélyen tisztelt tekintetes főkapitányság! hol van erre a városi tanács avagy a főkapitányságnak a joga? S mikor s mely országos törvénypont szüntette meg vári közönségünk piacának hozzánk s tőlünk függő lételetét?”

„Avagy midőn közös magyar hazánk minden községe, minden egy esze örvend a szabadságnak: egyedül vári, úgy nevezett német községünk fölött borult volna-e be? Egyedül közönségünk esett volna a pasák és a dogék vérfagylyaló vaskezei alá?”

„Oh főkapitányság! távol vagyunk mi attól,

a vacsorát, minden segítség nélkül. A konyhaszemélyzetet ilyenkor már délután három óra-
kor elküldik azzal, hogy esti kilencig ne mutat-
kozzék. Az előkelő hölgyek azután összejárnak
a konyhában, fehér köntényt vesznek fel és —
főznek. A legsúlyosabb a dologban, hogy a mit
főznek, azt azután együtt el is költik. Azt
mondják, hogy a londoni paloták szakácsai és
kuktái nincsenek éppen elragadtatva az új divat-
tól, mert órákig tart, a míg egy ilyen főző zsúr
után ismét rendbe tudják hozni a konyhajukat.

— **Gyalafehérvári Kalauz** címen egy füz-
etet kaptunk, melyről lapunk egyik legközelebbi
számában fogunk bővebb ismertetést közölni.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Megjelentek:

* **Havi Közlöny** 1908. év XXXI. évfolyam
decemberi füzet. Szerkesztés és lapulaj-
donos Dr. Kovács Sándor Csanádapátfalva.
Megjelenik minden hó 30 án. Ára egész évre
10 kor. Egyes füzet ára 1 korona.

* **Egyházi Közlöny.** (Szerkesztő Gerely
József) XXI. évfolyam 1. szám. Szerkesztőség
és kiadóhivatal: Budapest, VIII. Esterházy-
utca 15.

* **Kis Pajtás.** Lapulajdonos és felelős
szerkesztő P. Pelikán Krizsó. III. évfolyam, 20.
szám. Előfizetési ára egész évre 6 kor. Megje-
lenik július és augusztus hónapok kivételével
minden vasárnap. Szerkesztőség és kiadóhiva-
tal: Budapest, VII. kerület Thököly út 16. sz.

* **Zászlók.** VII. évfolyam, 5. szám, 1909.
január 15. Előfizetési ára egész évre 2 kor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII.
Danjanich utca 50. E kiadó katolikus mun-
kakat olvasóink becses figyelmébe ajánljuk.

* **„Az Orangyal”** kedves, aranyos gyer-
meklapocskát forgatva, kinek is tűnnek fel az,
hogy már a XXV. évfolyamához készül! Nagy
szó az egy lap el-tében. Hány kis lelket tap-
s bizonyára a főképítanyság sem akarja azt.
Mert miként meg van Gyulafehérvár városi kö-
zönségének törvényes önállása; úgy meg van
vári közönségünknek is az őt illető törvényes
joga és önállása.

„Hogy vári községünk a városi tanács és
községgel minő törvényes viszonyban lehet, s
vári bíróságunk mennyire van a városi tanács
alá rendelve: kérem megfontoltan a kir. főkör-
mánysek 1818. és 3070. sz. alatt aug. 3-án a
városi és vári polgári közönség egymáshoz
viszonyát vegleg rendező és még mindig érvény-
ben lévő magas rendeletét átolvadni, minthogy
ezen okmányoknak egyik párja a városi levéltár-
ban is megtartatni rendeltetik.

„Egyébiránt vagyok a tek. főképítanyság-
nak illető tisztelettel Weber József s. k., h.
várbíró.”

A városi főképítány ad acta rakta ezen
választ és hallgatott, de a vámszedők más uton
játszották ki a várközségnek jogait. Ha a vár-
községi kisbíró a „Károlykapunál” rövid uton
kitésekelte őket, akkor bejöttek az „Ujka-
punál” s megfordítva, míg végre megunták a
vámszedők az örökké tartó hajsztát, s a vár-
piacot kerülve, őrt állottak a váron kívül eső
utakon, hol a várkapu felé törekvő falusi árú-
sítókat megállították és megvámolták.

Ezen furfangos eljárásnak az lett az ered-
ménye, hogy az árusítók, lassanként mind gyé-
rebben jelentek meg a várbeli vásárpiacon,
míg végre a hetivásárok a várbán önmaguktól
szüntek meg.

lált, oktatott, mulattatott ennyi idő alatt. Az
ügybuzgó s egész életét a nevelésnek szánt
„szerkesztő bácsi” lapjával együtt a jó Isten
sokáig éltesse. A lap ára 2 korona. Megjelen-
ik Győrött.

Egy erdélyi pap címére.

Az E g y h á z i K ö z l ö n y f. évi 1. szá-
mában közlött becses soraiba azért felelek
itt, mert a dolog, amire a vitatott ügy során
ratert, azaz hogy eltért a szó. tulajdonképpen
speciális erdélyi kérdés lett és hát annak tisz-
tázása minket, erdélyieket érdekel elsősorban.
Vártam eddig a válasszal azért is, mert látni
ohajtottam előbb, hogy becses reflexióira nem
jön-e az E. K.-ben valaki részéről valamely
észrevétel. Bárha vannak, akik azt hiszik, hogy
elég volt már e kérdés vitatásából: magam
mégis amellett vagyok, hogy csak szóljunk
hozza továbbra is, mert az eddigi felszólalások
rendjén kétségtelenül sokat tanulhattunk és tan-
ulhatunk a még felvetendők során is.

Köszönetemet ohajtom kifejezni elsősorban
is, hogy — mert, amint látom azt hitte az én
rövid reflexziómból, hogy én álláspontomat
egyben-másban feladtam volna, — hogy sietett
kollegiális készséggel engem megtámogatni;
egyben azonban jelzem, hogy a dolog jó rendje
vegett és ezen írásom végén meg fogom írni,
hogy miért nem becsátkozom én polémiába
mindazzal, amit az én jól megfontolt cikkekre
Huszár Elemér dr. összeírt.

Terjünk hát a tárgyra.

En arról írván, hogy mikép rendezkedjünk
be pro praxi arra az esetre, ha a pápa
Szentsége nem változtatna a N e t e m e r e
decretumon: a Németországra kiadott egyet-
l e n kivételnek a P r o v i d a Constitúciónak
tárgyi okait kutattam, mert világos volt, hogy
épen azért, mert egyetlen kivétel, egyedül álló,
kiveteles kánoni okának is kell lennie annak,
hogy a pápa megadta.

Nem rendelkezvén jó magam sem azzal a
esodálatos éleselmjűséggel, sem azzal a szé-
ditő tapintattal, amellyel Huszár Elemér dr. ki-
találta, hogy a P r o v i d a Constitútiót a né-
metek az é r t kapták meg, mert a német püs-
pökök jókorán kijárták azt maguknak, míg a
mieink csak későn vették észre magukat: —
más tárgyi okot kellett keresnem.

Ilyennek véltem 1) azt, hogy Németország-
ban a katolikusok jelentékeny minoritásban
vannak és 2) azt, hogy talán nincs meg
ott minden szövetséges államban a kötelező
polgári házasság s így hasonló az állapot ahhoz,
ami 1895. október 1-e előtt nálunk volt.

De itt világosan megírtam, hogy mivel
nincs a kezemügyében olyan forrásmunka, a
miből erre nézve tisztába jöhetnék, ezzel minden
o l v a s n i t u d ó embernek azt is tudtára
adtam, hny nem t é n y b e l i állítás ez,
hanem csak föltételeles következtetés. Azt sem
írtam, amit Huszár dr. nekem ímputál, hogy
a z é r t szünet meg nálunk az 1841. évi pápai
indultum, mert behozták a polgári házassá-
got s viszont azért maradt meg Németország-
ban a P r o v i d a, m e r t ott nincs polgári
házasság: — hanem azt írtam, hogy azt for-
mailag azért vonta vissza a Szentszék, mert
dispenzáció lévén, a polgári házasság behoza-
tala által megszüntek azok a kánoni okok, a
melyek miatt adták, ennél fogva de jure meg
kellett szünnie magának a dispenzációnak is.
Már aztán az, hogy a Lámbruschini által jegy-

zett római instructiót quoad essentiam Huszár
dr. dispenzációnak tartja-e, az minket egyálta-
lában nem érdekel.

(Folyt. köv.)

CSARNOK.

Oláhláposbányai róm. kath. egy- házközség története.

(Folytatás.)

1815. január 27-én a főbánya hivatal a
Nitsche féle lakást (3 frt havi bére mellett) je-
lölő ki ideiglenes templomul, melyet a lelkes
március 19-én, virágvasárnap püspöki magas
felhatalmazás folytán benedikál.

A minden felszereléséből kipusztult egyhá-
zközség lelkesének nyakába szakadt a restaurá-
lás, beszerzés nehéz munkája. Mily nehéz fel-
adat, csak a meglévőket fenntartani, a hiányo-
kat pótolni, hát még mindent újból kezdeni!

De, hol legnagyobb a veszély, ott van leg-
közelebb a segély! Csüggedni nem tudó, lan-
kadatlan buzgalommal fog hozzá Kovács lelkes,
hogy lehetőleg a legszükségesebb egyházi tár-
gyakat, felszereléseket megszerezhesse, melyek
az istenítisztelet megtartásához okvetlenül szük-
ségesek. A kegyuraság és hívők aldozatkesz-
ségét és buzgóságát felhasználva, kap és vesz
egyházi szereket, tárgyakat.

A felső bányai templomtól 140 frtért vá-
sárol egyházi tárgyakat.

Tűzvészben elolvadt harangok anyagát (86
font) Rettegen egy új harang öntésénél felhasz-
nálták. Került az új harang (131 font) 524
frtba, ezen felírás rajta: „A bajuci catholica
sz.: ECCLESIA Templom sz. Öntette 1815.”
Augusztus 6 án szólal meg először. 1819 július
4-én Rudnay Sándor erdélyi püspök a Szent-
háromság tiszteletére felszenteli.

1815. július havában megerkezett Szatmar-
ról egy 5 változatú orgona. Készítette Gál Pál
350 frtért.

1816. augusztus 28-án Rettegről a máso-
dik harang érkezik meg. 50 fontos. A szeplőte-
len Szűz Maria tiszteletére van felszentelve.

1817. a kincstár 381 frt. összeg erejéig járul
templomi szerek beszerzéséhez.

1819-ben, midőn Rudnay Sándor erd. püs-
pök itt járt, a bérmalás szentségét meg az
ideiglenes templom helyiségben végzi. A gör. kath.
hívők épülőfelben lévő templomát azonban meg-
tekinthi.

A görög kath. hívek — többszöri, hasztalan
próbálkozás után, hogy valahonnan a templom-
építésben segélyt nyerjenek, — a leégett templom
közelemben, egy új templom építéséhez fognak.
Ezen templom építéséhez szükséges helyet és
engedélyt a főbányahivataltól azon (camerali
protestatione) előzetes kijelentéssel kapják meg,
hogy felsőbb helyről jövő segítségre, semmi
szin alatt se számítsanak.

Ezen kathegörikus kijelentés mindazonáltal
nem szegte kedvüket. „Saját erejükből hozzá-
foglata a mai közös” főtemplom építéséhez. A
fundamentum elkészülvén, az oldalfalakat is fel-
építették, s már csak fedél alá kellett volna
hozni az épületet, amikor úgy látszik pénzükből
kifogytak, az építést abbahagyták.

Ezalatt a róm. kath. hívők ágilis lelkesűk
vezetése mellett, a magas kincstárnál folytono-
san és keményen zörgetnek egy új templom
építése ügyében. Kitértásuknak meg is lett a
kivánt eredménye, mert 1816. december 2-án
17306. számú udvari rendelettel 20,745 frt
38/4 kr. templomépítési összeget — azon

feltétel mellett — nyerik meg, hogy az új rk. latin szertartású templom Oláhláposbánya alsó részében (Almavölgy, olim Pojana meruluj) építtessék.

Még pedig azért tervezték ide az új templom építését, mert a község ezen része Horgospataka (olim Strimbuly) községhez is közelebb van, a magas kinstár meg akart szabadulni azon napidijaktól (2 frt 30 kr. = 4 kor. 60 fill.) és fuvarköltségektől, miket az oláhláposbányai lelkes huzott a kinstártól mindannyiszor, a hányszor hivatalos funkiók végzése céljából Horgospatakára ment. Ugy akarván a horgospataki és oláhláposbányai hívek legkiszáradtatását megoldani, hogy a két községnek a központban egy temploma legyen, s a hívek mindkét községből, ide jöjjenek isteni szolgálatra.

De hát ember tervez, Isten végez. Kovács Imre plébános már-már hozzá fog az új templom építéséhez, midőn az isteni Gondviselés — kinek útjai kifürkészhetetlenek — súlyos csapással látogatja meg az egész országot. 1816—1817-ik évig nagy éhínség, s ennek nyomában járó szörnyű drágaság üt ki, aminek következtében a főbányahivatal megtagadja a 20745 frt 38 $\frac{1}{2}$ kr. templom építési összeg kiutalványozását. S mivel a baj nem szokott egyedül járni, ezen időtől fogva az oláhláposbányai lelkesek jövedelme is érzékeny kárt szenvedett, mennyiben a központi templom fel nem épülvén, Horgospataka adminisztrálása megmaradt; de elvesztett az átjárásokért kapott napidij 2 frt. a 30 kr. = 4 kor. 60 fillér, ami szép summát tehetett ki, mert évente, már az abban az időben is felment az excursiók száma közel 200 felé.

Szomorú, nagyon szomorú idők lehetnek azok! Csak visszatartott lélegzettel olvasható: „Fangh István vikárius generális által közölt Guberniumi (9167—1816. számú) utasítás: „A makkoknak eledel gyanánt használhatások módgyáról. A mostani kenyér szűkének pótlására az erdei Makknak mind a háromféle neimeit lehet bátran jó tápláló eledel készítésére használni“. Nem esoda tehát, ha az emberek ebben az időben elsősorban is életük megmentésére gondoltak! Így lett eredményében oly szomorú hatása az 1816-iki éhínség Oláhláposbánya hitközségére nézve is: tönkretéve a biztató körülmények közt megindult külön rk. latinszertartású templom építését!

Az oláhok illetve a gör. kath. hívek a templomukat félig felépítették, s meglehet, hogy épp a dühöngő éhség akadályozta meg őket is, hogy templomukat be nem fejezhették. A főbányahivatal értesülve erről: ő tesz kezdeményező lépéseket egy közös (rk. és gör. kath.) templom felépítésére, amennyiben 1024 frtot, azon feltétel mellett ígér a gör. katolikusoknak, hogy ezen összegből a templomot teljesen felépíti, ha az a latin ritus szerint rendeztetik be, s így a róm. kath. hívek temploma is legyen egyzersmind.

Amely ajánlaton a gör. kath. hívek — megfontolva megszorult helyzetüket — kapva kaptak s így lett Oláhláposbányán a második templom is közös! Megjegyezvén, hogy e tekintetben a kegyuraság sem a rk. lelkeset, sem a főhatóságot előzetesen nem értesítette, mint ez 1836. Decr. visit. is kitűnik: „Citra praeivium Parochi R. Cath. Consensum.“

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenet.

Merán. Örvendünk javulásán. A szép, fénylő napot mi ritkán látjuk, ködös, nedves az idő, sár meg bőven van. A Hall-i ügyet azonnal elintéztük, minden újabb megterhelés nélkül. Azt a levelet nem ismerem, az apróságokat köszönöm. Holcman rendben.

Tangens. A gondolat szép és közvetlen, de a kivitel némi fogyatékosságot mutat. Az első versszakot itt közöljük:

„Szived hő vágya teljesült . . .
Az Ige im' megtestesült s z a v a d r a,
S k e z e d b e szállt az Istenség maga, ma
Hogy hordanád naponta Őt.“

M. K. Holcman. Mult évről hátráék nincs, azt a kevés időt figyelmen kívül hagyjuk.

**Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis
tollal és pénzünkkel az egyházmegye-
gyének érdekeit szolgáló ezen egyet-
len lapunkat.**

P á l y á z a t.

Csikszereda városában megüresedett róm. kath. tisztán kántori állásra az egyháztanács pályázatot hirdet.

A kántor évi jövedelme: 1. a városi adópénztárból évi 1000 egyezer kor. utólagos havi részletekben; 2. egyéb mellék jövedelmekből 384 kor. 12 fill.; 3. természetbeni lakás és melléképületek; kert és egy kaszáló. Teendői: az időszertintű lelkes utasításai szerint minden kántori functio- és a harangozások pontosságára valamint a templom ékesekrestye tisztántartására való lelkiismeretes felügyelet. Folyamodványok keresztlevél, kántori oklevél, működési bizonyítvány és hadmenetességi igazolvánnyal felszerelve a csikszeredai rk. plebánia hivatalba f. évi január hó 30-ig küldendők be; próbára való megjelenés febr. 2-án feltétlenül megkívántatik.

Csikszereda 1909. jan. 14.
id. Dávid Ignác, *Szigethy Gyula,*
főgondnok. lelkes é. t. elnök.

A *sárhegyi* róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött egyik osztálytanítói állásra, mellyel a segédkántori teendők végzése is össze van kötve, folyó év február hó 2-iki határidővel bezárólag pályázatot hirdetek.

Javadalom: a) 600 kor. készpénz fizetés a közs. pénztárból; b) 200 kor. szintén készpénz az iskolai pénztárból; c) 200 kor. fizeteskiegészítés, valamint az igényel bíróknak évetődös korpótlék nyerendő államsegélyből; d) Természetbeni lakás konyhakerttel, vagy ennek megfelelő lakásbér; e) A segédkántori teendők végzéseért mintegy 130—150 korona stóla.

Köteletségei: 1. Az iskolaszék által időről-időre kijelölendő osztályokat tanítani; 2) A tanulókat utasítás szerint templomba vezetni és felügyelni; 3. A kántorságban az érvényben lévő püspöki szabályzat értelmében segídekezni.

Közbeeső vasár és- ünnepeken személyesen megjelenők előnyben részesülnek.

Az állást kinevezés után köteles azonnal elfoglalni.

Sárhegyen, 1908. január 18. Csikvm.

Péterffy Lőrinc s. k.
isksz. elnök.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

**A Gyulafehérvári Takarékpénztár
mint részvénytársaság** mérlegszámlája 1908. évi december hó 31-én.

V a g y o n: Pénztárkészet K. 88259.55.
Váltótárca K. 3565114.39. Jelzőlogkölesönök K. 508390.89. Előlegek különböző értékre K. 60004.77. Értékpapírok K. 685884.05. Adások K. 832396.54. Letétek K. 12800.— Omb giró számlán K. 35129.93. M. kir. postataképzenti számlán K. 3099.62. Ingatlanok K. 234695.24. Fölszerelés K. 7400.—. Birói letétek K. 9581.54. Összesen K. 6042756.52.

T e h e r: Részvényalaptöke K. 300000.—. Tartalékalaptöke K. 100000.—. Külön tartalékalaptöke K. 123820. Házfentartási alap K. 30000.—. Betétek K. 3389238.94. Visszeszámitott váltók K. 855658.13. Hitelezők K. 1120839.45. Óvadékok K. 12800.—. Omb. mellékely számlán K. 16802.56. Bevallatlan osztalék szelvények K. 176.—. Fizetetlen tőkekamatadó K. 7843.70. Átmeneti kamatok K. 31043.48. Összesen K. 5988222.26. Nyereség K. 54534.26.

Az adventi szentidővel

kezdődik

Dr. Prohászka Ottokár

székesfehérvári püspök úrnak legutóbb megjelent nagyszabású műve:

Elmélkedések az evangéliumról.

E kiváló mű finom bibliapapírra van nyomva s kis 8-adret alakban 736 oldalra terjed.

Ára vászonkötésben 8 kor., bőrkötésben 10 kor.

Kapható Buzárovits Gusztáv könyvkiadóhivatalában Esztergomban.

Ugyanott kapható az illusztris szerzőnek eddig megjelent többi nagybecsű műve is, úgy mint:

Isten és a Világ. Különös tekintettel a természettudományra. Második kiadás. Nagy 8-adret, 250 oldal. Ára füzve 2 kor. 40 fill., kötve 3 kor. 40 fill.

A keresztény bűnbánat és bűnboesánat. A budapesti m. kir. tudományegyetem hittani kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. Második kiadás. Nagy 8-adret, 225 oldal. Ára füzve 4 kor., kötve 5 kor.

Föld és Ég. Kutatások a geologia és theologia érintkező pontjai körül. Harmadik kiadás. Nagy 8-adret, 462 oldal. Ára füzve 6 kor., kötve 7 kor. 50 fillér.

Dominus Jesus. Nyolc konferencia, melyet a budapesti egyetemi templomban tartott *dr. Prohászka Ottokár.* Második kiadás. 8-adret, 118. oldal. Ára füzve 1 kor. 20 fill., kötve 1 kor. 80 fillér.

A diadalmas világnézet. Második kiadás. Nagy 8-adret, XII. és 292 oldal. Ára füzve 4 kor., kötve 5 kor. 20 fill.

Egyben ajánlom a fűdő urak becses figyelmébe dúsan berendezett és nagy választékú **szent kép, rózsafüzér és imakönyv raktárat** a legjutányosabb árak mellett.

Mutatvány küldeményeket választás végett, valamint minta-kepeket kívánatra szívesen küldök.

Buzárovits Gusztáv
könyvkiadóhivatala, könyv- és műkereskedése
Esztergomban.

Ezelőtt ha valaki elrontotta a gyomrát, elvesztette étvágyát vagy székszorulásban szenvedett s ebből kifolyólag gyomorégése, gyomorfájdalma, vagy fejfájása támadt, vagy nagyon elhízott, kénytelen volt az undorító izi keveréket, pillulákat, teákat, vagy keserű vizet használni, melyeket igen gyakran gyomra nem tűrt meg s azokat ki is hányta.

Most szükségtelen magát sanyargatni, mert az

INDA-CZUKORKA

ize a legkellemesebb, hatása pedig minden eddig létező hashajtó és gyomorjavító készítménynél sokkal jobb. Nem csak felnőttek, de a gyermekek is igen szívesen beveszik s még csecsemőknek is adható. Ha evés előtt megesszik 1 vagy 2 darabka Inda-czukrot akkor bármily erős székrekedése is van, azt göresők és erőlködési fájdalmak előidezése nélkül 1 vagy 2 óra alatt megszünteti. Ha pedig evés után bevesz 1 darabka Inda-czukrot akkor gyomra kitünően fog emészteni s étvágya hatalmasan fog gyarapodni és székszorulása sohasem lesz. Ha gyomorégést, savanyu felbőfögést érez, 1 darabka Inda-czukor azonnal megszünteti azt. Azok, kik túlságosan elhíztak és karesubbak akarnak lenni, egy bizonyos ideig használják rendszeresen az Inda-czukorkát s rövid idő alatt tapasztalni fogják annak kitünő hatását. Szóval az Inda-czukor a legjobb gyomorszabályozó. Minthogy pedig egészségünk alapját a gyomor rendes működése képezi, mert ez veszi fel a táplálkozásra szánt ételeket és italokat s azokat megemészelve vér alakjában a testbe juttatja, azért használjunk állandóan Inda-czukorkát s akkor gyomrunk mindig rendben lesz.

KAPHATÓ MINDENÜTT!

Ára 1 tekercsnek (10 drb) 40 fill.

Készíti: **Balázsovich Sándor** sepsiszentgyörgyi Korona gyógyszer-tára és székelyföldi gyógytermékek-feldolgozó szaklaboratoriuma, SEPSISZENTGYÖRGY.

Középponti raktár: **Bpest, VIII. József-u. 35—37.**

LEGNAGYOBB-SZŐLŐLTVÁNYISKOLA
AZ ÁLLAMI FELÜGYELET MELETT LÉTESÜLT

MILLENNIUM

TELEP
NAGYŐSZ
TORONTÁL M.

TERJEDELME 500 KAT.HOLD
KÉSZLET SOK MILLIÓ
ÁRJEGYZÉK INGYEN

MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM

NEM A
MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM

A népiskola tananyagának tantervnyomtatvány
Részletes Tantervnyomtatvány
(sajtó alatti); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány
a miniszteri és külön a róm kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám, postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, hatrom oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 koronát előleges befizetése mellett

GYERKES MIHÁLY ír. tanítónál
Székelyudvarhely.

MEGHIVÓ.

A Gyulafehérvári Takarékpénztár mint részvénytársaság

XXXVII. ÉVI

rendes közgyűlését

folyó 1909. év február hó 3-án d. u. 3^{1/2} órákor saját helyiségében fogja megtartani,

melyre a t. részvényeseket ezennel meghívjuk.

A KÖZGYŰLÉS TÁRGYAI:

- I. Jegyző választása és a jegyzőkönyv hitelesítésére két tag kiküldése.
 - II. Az 1908. évi zárszámadások előterjesztése; az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése kapcsán a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása és a felmentvények iránti határozathozatal.
 - III. Kellő időben bejelentett indítványok.
- Kérjük a t. részvényeseket, hogy szavazati joguk gyakorolhatása végett, részvényeiket a közgyűlés előtt legalább két nappal az igazgatóságnak bemutatni szíveskedjenek.

Gyulafehérvár, 1909. január hó 15-én.

Az igazgatóság.

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5. sz.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítést.

Továbbá oltár és szöszek fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogását kéri

mély tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák és címádák, papi civil öltönyök** előállítására.

Üzlettem első sorban

egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialek, velumok, baldachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, albák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzlettem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabásuk, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !

— Személyesen is megjelenek —

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkési hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott ív terjedelemben.

E'öfzetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen. az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztység. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. érmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozárokknak, ad **personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzettestestületek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.